

«щасливе сімейне життя», а хлопці «активному діяльному життю». Така цінність як «розвиток (робота над собою)» у хлопців має перевагу, хоч і займає середнє положення у рейтингу цінностей; б) найбільшою мірою гендерні особливості проявляються при аналізі інструментальних цінностей: дівчата надали перевагу «чесності», «акуратно-сті», «відповідальності», «чуйності», хлопці «незалежності», «твердій волі», «непримиренності до недоліків у собі та інших», «високим запитам».

Отже, у роботі щодо формування ціннісних орієнтацій учнівської молоді варто акцентувати увагу на таких моральних категоріях як «прийняття інших», «чуйність», «терпимість», адже ці цінності-засоби мали найнижчі рейтингові показники. Також для більшості підлітків не є значимими такі цінності-цілі як «щастя інших», «творчість», «пізнання», що є орієнтиром для докладання зусиль педагогів, батьків.

*Підготували: Гузь І.Д.,
Мариніна С.Л., Солодовніченко В.Д.*

Особливості соціально-психологічного середовища учнів

Організатори дослідження ставили перед собою такі завдання: вивчити «коло довіри» учнів, особливості дозвілля, ведення здорового способу життя та прояв окремих аспектів психологічного насилля; виявити кількість учнів групи ризику за соціометричним статусом. В електронному анкетуванні брали участь 420 учнів ЗНЗ м. Полтава, що навчаються на паралелях 7, 8, 9 класів.

Представимо найвагоміші результати, що стосуються «кола довіри», яким є суб'єкти соціального оточення учнів, до яких вони могли б звернутися за допомогою у разі потреби. Виявилося, що найбільше учнів довіряють матері (78% опитаних), батькові (49%). Хлопці набагато частіше звертаються за допомогою до матері (74%) та батька (61%), ніж дівчата (40% та 36% відповідно). До друга або подруги звернуться 38% опитаних (дівчата – 48%, хлопці – 30%). Самостійно вирішують проблеми 23% учнів, причому дівчата є самостійнішими (25%), ніж хлопці (21%). 18% опитаних звернуться за допомогою до інших близьких родичів. До класного керівника звернуться 15% учнів. Шукати пораду в Інтернеті будуть 8% учнів. До працівників психологічної служби звернуться 6% учнів. Вирішувати проблеми за допомогою спеціаліста соціальних служб, міліції інших установ, що опікуються проблемами дітей, будуть 2% опитаних. Існує також група учнів (0,5%), котрі вважають що їм ніхто не зможе допомогти у складній ситуації.

З'ясовано, що з віком підлітки розширюють «коло довіри» і можуть звернутися за допомогою до більшої кількості людей з їхнього соціального оточення. Найменше довіряють батькам та іншим

родичам учні 8-х класів. З віком у дітей зростає довіра до працівників психологічної служби, педагогічних працівників і спеціалістів соціальних служб, міліції, а також значно зростають показники самостійності у вирішенні проблем. Хлопці на всіх вікових етапах схильні довіряти оточенню, ніж дівчата.

Враховуючі отримані результати, працівникам психологічної служби рекомендовано: проводити уточнюючі соціологічні, соціально-психологічні дослідження з метою моніторингу соціально-психологічного середовища учнів конкретного ЗНЗ; головним напрямком діяльності визначити просвітницько-профілактичний; інформувати учнів про державні установи, громадські організації, що опікуються проблемами дітей, їх призначення, функції, адреси та організувати дієву та конструктивну взаємодію з ними; організувати роботу щодо інформування учнів про призначення психологічної служби, графік надання індивідуальних консультацій; адекватним і безпечним способом виявити учнів, які вважають, що ніхто їм не зможе допомогти та проводити просвітницьку роботу з метою попередження девіантної та суїцидальної поведінки; разом із учителем інформатики проводити інтерактивні заняття з питань безпеки в Інтернет; на батьківських зборах акцентувати увагу на важливість ролі батька у вихованні дитини; за методичною допомогою звертатися до працівників Центру практичної психології і соціальної роботи ММК управління освіти виконавчого комітету Полтавської міської ради.

Підготували: Капlouх Ж.О., Подолян Н.О.

Особливості розвитку медійної культури учнів

До дослідження було залучено учнів 4, 6, 8, 10 класів ЗОШ Козельщинського району (151 особа). Кожен учень мав змогу у зручний для нього час відповісти на запитання анкети в режимі online, яка попередньо була адаптована практичними психологами відповідно до вікових особливостей дітей. За основу було взято анкету, розроблену Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України. Запитання в анкеті умовно були розподілені на 6 блоків: залежність дітей від перегляду телепередач, фільтрування медійної інформації, залежність від комп'ютерних ігор, особистісна ідентифікація з персонажами телефільму, акумулювання агресивності, використання маніпуляційних технологій.

Отримані результати дозволили зробити наступні висновки: 1) починаючи з молодшого шкільного і до старшого підліткового віку частота перегляду телепередач учнями зростає; 2) більшість респондентів (87%) молодшого шкільного віку переконані у необхідності виховувати вибірковість пере-

гляду телепередач, у підлітковому та юнацькому віці дані показники є значно нижчими; 3) найбільше проблем у навчанні через комп'ютерні ігри виникає у молодших школярів (67%), у підлітковому віці дані показники у двічі нижчі, а у юнацькому – сягають 12%; 4) показники, що свідчать про існування улюбленого телегероя у молодшому підлітковому віці, різко знижуються у старшому підлітковому віці; половина респондентів використовують вислови улюблених телегероїв; кількість опитаних, які прагнуть наслідувати вчинки улюблених телегероїв зростає до молодшого підліткового віку та різко знижується у старшому підлітковому віці; 31% молодших школярів ідентифікують улюбленого телегероя як справжнього друга; 88% молодших школярів постійно думають про улюбленого персонажа, навіть коли вони його не бачать на телеекрані; 5) найчастіше думають про негативних персонажів молодші школярі (87%), найрідше – юнаки (34%). Радіють нещастям, що трапляються з негативним персонажам 67% молодших школярів, у підлітковому віці ці показники знижуються. Досить високими є показники (74–87%), що свідчать про бажання бути схожим на негативного персонажа у молодшому шкільному та підлітковому віці; 6) здатні визначити невідповідність реалій у ЗМІ 41% молодших школярів, 31% молодших підлітків, 40% старших підлітків та 66% юнаків. Незначна кількість респондентів (23%) молодшого шкільного віку відмічає використання гарних жінок і дітей як засобу маніпуляції думкою дітей.

Результати свідчать про негативний вплив медіа на більшість дітей підліткового та юнацького віку. Пов'язуємо цей факт із тим, що саме в такі періоди, з одного боку, знижується виховний вплив педагогів і батьків, з іншого, зростає прагнення до самостійного прийняття рішень при не сформованій критичності сприйняття оточуючої дійсності. Для подолання негативних впливів медіа на особистість дитини батькам і педагогам важливо моніторити та обмежувати потенційно шкідливий для учнів медіа-контент, а також сформулювати чіткі правила користування медіа. Ефективним буде спілкування з дитиною про отриману зі ЗМІ інформацію, за умов, що вона вільно може спитати про те, що її дійсно зацікавило в побаченому, розказати про те, що її схвилювало, висловити своє ставлення і думки.

Підготувала: *Охріменко О.О.*

Список використаних джерел

1. Головань М. С. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність» / М. С. Головань, В. В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі : зб. наук. праць. – Випуск VII. – Кривий Ріг : Вид. відділ НМетАУ, 2012. – С. 55–62.
2. Наказ МОН України «Про затвердження Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр)» від 08.12.2008 № 1119 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1239-08>.
3. Сухенко Я. В. Бажаний образ інституту післядипломної педагогічної освіти: контент-аналіз очікувань слухачів курсів підвищення кваліфікації / Я. В. Сухенко. // Науково-методичні записки ПОІППО: Самоосвітня компетентність учасників освітнього процесу: актуальні питання теорії та практики. – 2015. – Випуск 7. – Полтава, 2015. – С. 20–25.
4. Регіональний навчальний проект «Сучасні інструменти підвищення якості освітньої діяльності: моніторингові, соціологічні, соціально-психологічні дослідження» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poippo.pl.ua/pidrozdzily/kafedra-pedahohichnoi-maisternosti/2-i/1257-rehionalnyi-navchalnyi-proekt>.

Дата надходження авторського оригіналу: 12.11.2015

Сухенко Я.В. Подготовка исследователей в системе последипломного педагогического образования: акценты, результаты, перспективы.

А Раскрыты подходы к развитию исследовательской компетентности педагогических работников. Представлен дайджест результатов социально-психологических исследований, выполненных работниками методических служб в ходе реализации регионального учебно-исследовательского проекта.

Ключевые слова: исследовательская компетентность, индивидуальная образовательная траектория, проектная деятельность.

Sukhenko Y.V. Researchers training in the system of in-service pedagogical education: the emphasis, results, prospects.

Б This paper tells about the approaches to the development of teachers' research competency, presents a digest of the results of social psychological research conducted by workers of the methodological support services during the implementation of the regional research project in education.

Key words: research competence, individual educational trajectory, project work.